

A gerázai megszállott

(Lk 8,26-39)

Dr. Papp Miklós

Krisztus hatalma

Az események előrehaladtával egyre teljesebben feltárul Krisztus hatalma. Ez a feltárlás a nagypéntekig-húsvétig, a halál legyőzésig tart. Az ördögűzés eseménye előtt a vihar lecsendesítése történt. Már ekkor elámultak a tanítványok, hiszen kiderült, hogy Krisztus uralja a természet erőit. Parancsol a természet erőinek, ahogy senki sem parancsol. Ott ugyanazt a szót használja az evangélium, mint az ördögűzéseknél: Krisztus „ráparancsolt” a viharra. A történet végén ámulva teszik fel a kérdést: „Ki ez, hogy még a vihar is engedelmeskedik neki?” A gerázai ördögűzés pedig ezután jön, s itt még hihetlenebb dolog derül ki: Krisztus még a gonosz erőket is uralja, azokra is ráparancsol. E történet végén is elámulnak: „Ki ez, hogy még a gonosznak is parancsol?” Majd a történet után a beteg nők megérintése, meggyógyítása történik, amivel Krisztus átlépi a korabeli rituális határokat, merev szabályokat. „Ki ez, hogy még ezeket is uralja?” *Krisztus úgy jelenik meg, mint aki ural minden káoszt, minden emberfeletti erőt és hatalmat.* Úrrá lesz a káoszon, s ez a Teremtőt juttatja eszünkbe, hiszen a Biblia a teremtő aktust úgy le, mint rendépítést a káoszbán. Krisztusban ez a rendet Építő jelenik meg, s kinyilvánítja, hogy ő valóban Úr az anyagvilágon, de úrrá lesz a gonoszon is. A gonosz az ősbűn óta elkerülhetetlenül belénk fészkelte magát, s a teremtés első lapja óta sóvárogva várjuk azt, aki eltámassza a kígyó fejét. Az evangélium fokozásokkal mutatja be Krisztus feltárló hatalmát, ahogyan úrrá lesz a merev emberi szabályokon, kulturális-rituális határokon, a természetben, a gonosz erőknél: határokat áttörve tud közeledni mindenkihez. Olyan Krisztus tárul fel, aki *határtalanul Úr mindenkinek felett.* Ráadásul ez a Hatalom tapintatosan, kenotikusan közeledik hozzánk. Nem félni kell tőle, hanem szeretettel csatlakozhatunk hozzá. Hatalma alapján félnénk kimondani a nevét, félnénk kérni tőle, rettegnénk az ítélettől – szinte belemerevednénk az ószövetségi istenfélelembe. Hatalmát tisztelve szívesen imádkozzuk a negatív teológiát: Isten a „kimondhatatlan, kifürkészhetetlen, láthatatlan, megfoghatatlan, örök és változhatatlan”. Am ez az újszövetségi Isten a hatalmát szeretettel, *kenotikusan* közvetíti: nem félelmet, hanem feltétlen bizalmat, viszonszeretetet szeretne. Az elkápráztató Hatalom a félelmetes tetteivel nem akar a földre préselni, hanem szeretni akar és a szeretetre meghívni. Milyen jó ehhez a szerető Hatalomhoz tartozni, milyen jó így imádkozni, milyen jó rá bízni az életünket a mindeneget elnyeléssel fenyegető káoszbán. Milyen jó a mindenkinek feletti Úrtól erkölcsi parancsokat kapni. Ráadásul mindezt szeretettel.

Az ördögtől megszállott

A vihar lecsendesítése után Krisztus pogány vidékre akart menni. Geráza városának neve, a tisztátalanságot jelző sertések, a sírboltban lakó ember azt jelzik, valóban pogány területen vagyunk. Krisztus felé rohan egy ördögtől megszállott. Megtudjuk róla, hogy *ruhátlan*. Az ókorban a ruhátlanság nem a szexualitásra utalt, hanem a rabságra. A foglyok, rabszolgák, elmebetegségek voltak ruhátlanok. Azok a ruhátlanok, akik elvesztették önazonosságukat, identitásukat. Ádám ruhátlansága is azt jelenti: rabbá, fogollyá vált, a bűn tartja fogságban, elvesztette a paradicsomi harmóniát. Isten gondoskodásának pedig az a jele, hogy felöltözteti az első emberpárt. A lemeztelenítés azóta is megalázó: megalázó a prostitúcióban, az emberkereskedelemben, a koncentrációs táborokban. Megfosztja az embert intimitásától, identitásától, méltóságától. Szégyenletes gaztett ezekben részt venni, akár fizikailag, akár csak virtuálisan bámulni a pornográfiát. Mára persze az az elszomorító: amit régen erőszakkal tettek, azt ma emberek tömegei önként teszik. Önként meztelenkednek, önként hódolnak a liberális szexualitásnak, s önként részt vesznek benne az emberek. Bármennyi élvezetet is várnak ettől a szabad meztelenkedéstől és liberális szexualitástól, bármennyire is szabadnak nevezik mindezt, akkor is nyomorultság lesz a következménye. *Aki rabbá teszi magát: a test, a szexualitás, az ideológia rabjává, az sohasem lesz boldog a szabad ember szintjén.*

Az ördögűzés után Krisztus felöltözteti ezt az embert. Az öltözködés fontos antropológiai esemény: nem egyszerűen eltakarja az intim területeinket, nem egyszerűen megvéd az időjárástól, hanem *az öltözködés önkifejezés is, sőt, liturgia.* Ma nemcsak egyfajta meztelenkedést látunk, hanem személytelen öltözködést is: sokan önként hordanak valamiféle kozmopolita divatot, feledve a személyességet, a nemzetiséget, az ízlést – s ez már-már démoni. Az öltözködés kultúrája sokaknál igen alacsony szinten van: alig tudnak a személyiségünknek megfelelően öltözni, a templomba egyesek nem tudják az odaillő ruhákat megválogatni, olykor társadalmi eseményeken (ünnepség, temetés...) sem tudják egymást odaillő öltözködéssel megtisztelni. Pedig az öltözködés fontos az önmagunk és mások iránti szeretet miatt: önmagam ajándékozom neked nemcsak a lelki, hanem a testi valómmal is, a megjelenéssel, a kézfogással. Az öltözködésben

önmagam fejezem ki: a bennem lévő rendet (vagy káoszt), a harmóniát, a jó kedvet. Nem a ruha teszi az embert, de komolyan jellemzi, mert a lélek kiül a testre. S ez tisztelet mások felé is: a családtagok, a munkatársak, a társadalom, s a templomban imádkozók felé is. Ám túl az öltözködés polgári, kulturális szintjén a keresztényeknek azt is tudatosítani kell: minden öltözködés liturgia is. A papot csodaszép liturgikus ruhákba öltöztetjük, mielőtt Isten színe elé lépne, ám ez vonatkozik a hívőkre is. Ahogy Isten elé lépnek a vasárnapi liturgián, s aztán az egész életük liturgiáján, az nem történhet akárhogy. Természetesen megvan a helye a munkásruhának, a hétköznapi viseletnek – mégsem akarjuk feledni, hogy az öltözködésünk Istennek is szól, az öltözködés liturgia is. Milyen izgalmas átgondolni, ahogy Isten felöltözteti Ádámot és Évát, ahogy Mózes felöltözteti az ószövetségi papokat, ahogy Krisztus felöltözteti a gerázai embert, s ahogy minket is újra és újra felöltöztet. Olyan jó Isten dicsőségét sugározni nemcsak a jó tetteinkkel, mosolyunkkal, hanem az öltözködésünk szépségével, igényességével, ápoltságával is. A szép nem csak esztétika, divat, hanem a jóság és az igazság megjelenése is (a görögben összeér a jó, az igaz és a szép). *A harmonikus, ápoltság öltözködés hitvallás*: minden elnyeléssel fenyegető káosszal szemben hiszünk a *rend* Istenében. A gyógyulást követően Krisztus felöltözteti ezt az embert, nem elég csak a belső lényegre figyelni: ha Krisztusnak fontos volt a test, a látszat, az emberhez és Istenhez méltó felöltöztetés, akkor mi sem bagatellizálhatjuk el.

Megtudjuk még erről az emberről, hogy *sírboltban* tanyázott. A démonok lakóhelye a sír, ahol a halottak otthona van. Az ördögtől megszállott önként ill. erőszakkal, de végül is ott köt ki: aki ördögtől megszállott, annak otthona a sírboltban van. Mintha egy beteljesülést látnánk: *aki gonosszá válik, az a sírboltban érzi otthon magát*, előbb-utóbb oda kerül, oda vezeti önmagát, és oda taszítják mások. Sokan nem fogják fel, hogy a bűn halálra vezet – még ha az elején szépen csillog is a dolog... A bűn zsoldja, ára a halál, melyet mindig meg kell fizetni. József Attila is felkiált: azt hitte, a bűnről szóló tanítás csak mese, s késő érti meg, hogy hová is vezet. Ahogy az ördögtől megszállott a sírboltban köt ki, az olyan, mint egy *prófétai látomás*: lám, ide jut, aki átadja önmagát a romlás könnyű lejtőjének. Ám izgalmas módon ez már korábban is megjelenik: aki elkezd gonosszá válni, annak a saját polgári otthona is lassan elkezd sírbolttá válni. Mielőtt ő maga odajut, már a saját otthona is elkezd felvenni a halál szagát. Nem szereti a családját, menekülnek tőle gyerekei, elhagyják a barátai, időbeosztásában nincs helye az igazi értékeknek, nem szeret, nem imádkozik, önmagára sincs figyelme. Könnyű felismerni egy ilyen otthon síri jellegét, mert büzlik, csontvázak kandikálnak ki mindenhol, menekülnek onnan az emberek. Könnyen azt gondolnánk, hogy „síri” csak a lerobbant és elhagyatott otthonokban lehet a léghő. Sajnos azonban lehet egy otthon úgy is síri, hogy a családtagok még egymás mellett vannak, hogy az otthon csillog és pazar, tele házimozíval és luxusautóval – csak éppen szeretet nincs benne. Egy látszatra csillogó otthonon nehezebb észrevenni a halál szagát. Milyen megrendítő, amikor karácsony szentestéjén vagy más ünnepeken is tolonganak az emberek az ügyeletes munkakörökbe, munkautazásra, csak ne kelljen otthon lenni... A bűn, a káosz terjedésével roppant megterhelő lesz az otthon hullaszaga, lassan az ember önmagát is élő halottnak tekinti, ahonnan már csak egy lépés a halál választása. S ebbe a helyzetbe lép be *Krisztus, és hoz felszabadulást, húsvétot, pászkát*. Húsvétkor alászáll a poklokra: nemcsak egyszer, hanem azóta is, az én élő sírboltomba is. Ahogy Krisztus a sírboltból kiszabadítja, feltámasztja, pászkára vezeti ezt az embert, úgy ez már előképe annak, ahogy az egész emberiséget kiszabadítja, új pászkára vezeti.

Azt is megtudjuk, hogy a gonosszal lepaktált ember a *városon kívülre* került. A görög evangélistának, Lukácsnak sokat jelent a város, a polisz. A város, az otthon a görög ember számára az a hely, ahol személyes és társadalmi jogait gyakorolhatja, ahol neve, rangja, vagyona, javai vannak. Sőt, Khrisztosz Jannarasz szerint a görög otthon az a hely, aminek van egy nyitott verandája, azaz nyitott kifelé mások és az Isten felé is. A görögök „idiótának” azt tekintették, aki bezárkózott, aki csak önmagával törődött, a polisz ügyeivel nem. Aki az otthonán és a poliszán kívülre került, az magányos, elszigetelt, az veszélyben van. Érthető módon ez az ember a gyógyulása után szeretne Krisztussal tartani: mellette biztonságban érzi magát a gonosszal szemben, erősnek

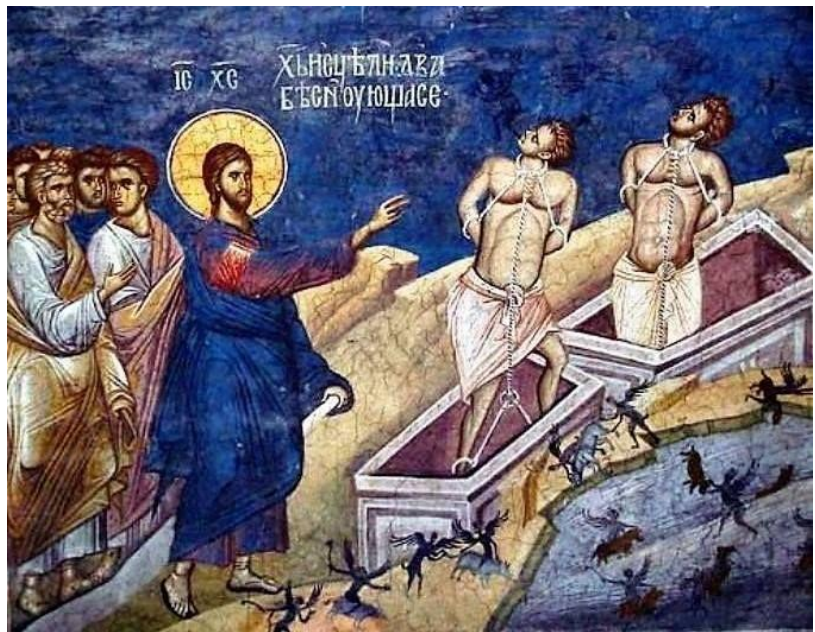

érzi magát a gyöngébb énjével szemben, s inkább érzi hogy Krisztushoz tartozik, mint a földi poliszhoz. Ám Krisztus nem szakítja ki ezt az embert a poliszából, hanem visszahelyezi oda: a városába, otthonába, a társadalmába, a saját történelmébe. Minden Liturgia végén mi is azt halljuk: menjünk békével, vigyük haza, otthonunkba, poliszunkba a gyógyulást, a világosságot. Krisztus soha nem kiszakítani akar, nem válhatunk égre emelt szemű rajongó szektává. „Vissza a kemény világba” – mondhatnánk a jelszót. A színeváltozás hegyén is szívesen maradnának az apostolok, de vissza le kell menni a valódi világba. Martin Heidegger szerint a filozófia célja nem a lét absztrakt szemlélése, hanem „vissza a létezők kemény világába!” Az igazi filozófia, az igazi kereszténység nem kivisz a világból, hanem ellenkezőleg: egyre keményebben belevisz a világba. Ha Krisztusnak olyan fontos volt a világ, hogy meghalt érte, akkor a világot mi sem vehetjük félvállról. Krisztus a feltámadása utáni missziós parancsában a világ minden tájára szétküldi tanítványait. A meggyógyított embert nem viszi magával, hanem haza küldi. Velünk ugyanezt teszi: *találkozik velünk az imában, a vasárnapi Liturgiában, a szentségekben, a lelkigyakorlatokon, felvisz minket egyházi ünnepeinken és személyes örömperceinkben a színeváltozás extázisába – majd vissza küld a kemény világba: vigyük otthonunkba, házunkba, családjunkba, munkahelyünkre, politikánkba, pénzkezelésünkbe, környezetvédelmünkbe, kultúránkba a világosságot.* Isten Országá, Krisztus Uralma először minket akar elérni, s rajtunk keresztül akar hatni a világban, a poliszokban. Szó se lehet tehát arról, hogy a vallás magánügy (ahogy a felvilágosodás, Lenin és a mai szélsőséges liberálisok szeretnék): a kapott kegyelmet, erőt, intelligenciát, jókedvet, emberséget be kell vinnünk életünk teljes spektrumába. „Bonyolódjatok bele a világba” – mondta II. János Pál a Máttyás templomban a papnövendékeknek és szerzetesjelölteknek.

Az ördögtől megszállottat *erőszakkal nem tudták megfékezni.* Biztosan sokszor megverték, büntették, aztán száműzték, majd még ott is megbilincseltek, lekötözték. Nem sok eredménnyel. Hatásosan csak Krisztus tudta megállítani. A rosszat ugyanis nem megfékezni kell, hanem meggyógyítani. Az ószövetégi „szemet szemért” törvény is megpróbál elrettenteni: „ne tedd, mert veled is megteszik!”. Az ószövetségi törvény megpróbálja féken tartani az erőszakot oda és vissza is (a visszairányuló bosszú sem lehet nagyobb mértékű, egy családtagért nem lehet az egész családot kiirtani). A mai modern kor is sokszor csak megfékezni akarja a rosszat: bilincsekkel, pénzbüntetéssel, kamerákkal, börtönnel, joggal. A jog mindig is erőszakos jog marad: a rosszat szankcionálja, megfélemlít, elrettent, megtorol. Gyártjuk a jogszabályokat, erősítjük az ellenőrzéseket, túlterheljük a bíróságokat, erősítjük a rendőrséget, túlszűfölközünk a börtönöket, és mindent bekamerázunk. A gonoszt erővel, utólagosan akarjuk kezelni. A cél csak a megfékezés. Pedig *a gonosszágot gyógyítani kell.* Már Tolsztoj is megmondta: az a baj, hogy a rendőrséget erősítjük, nem az erkölcsi nevelést. *Nem jó egy társadalomnak, országnak, közösségnek, ha sok jogszabályra és rendőrré van szükség, az a gyenge erkölcsét jellemzi.* Egy társadalom annál jobb, minél kevesebb a jogszabály és a rendőr. Mert ez azt tükrözné: maguktól jók. A gonoszt jóval, erkölcsi neveléssel, megtérítéssel, szeretettel, megtartó közösségekkel, jó családokkal lehet igazán legyőzni. Persze a kereszténység nem naiv annyira, hogy ne lenne szükség rendőrré, börtönre, büntetőjogra. Az ártatlanokat meg kell védeni, s van, amikor maga a bűnös nem hagy más lehetőséget, mint a keményebb féken tartó eszközt. De nem vagyunk naivak annyira sem, hogy elhinnénk: csak a börtöntől magától jobbak lesznek az elítéltek, a sok büntetés, jogszabály jóvá teszi az embereket. Az igazán kulturált társadalom tudja: a hangsúly, az elsőbbség a morális nevelésen van. Minden társadalmi vezetőnek, a politikai erőnek, felelős tekintélynek fel kell ismernie, hogy egyszerűen megéri anyagilag is az erkölcsös nevelés, a humánus társadalom, a vallások támogatása, a családok és közösségek erősítése, a fair play kitüntetése. Az erkölcsös embert ugyanis nem kell annyit ellenőrizni, magától jobban fog dolgozni, kevesebbet kell költeni büntetésére, és a társadalmi légkör is jobb lesz. A vallások, az egyházak ebben partnerek a társadalmi erővel, az állammal: nem a mesterkélt szétválasztást, hanem az életszerű közös munkát kellene keresni.

A gonosszá válás és a gyógyulás egy sodró folyamat. A gonosz fokozatosan szállhat csak meg, a szabad akaratom saját beleegyezésével (cáfolva az akaratunk ellenére való ördögi megszállásról szóló horrorfilmeket). A gerázai megszállott sem így született: senki sem születik alkoholistának vagy munkakerülőnek. Az ember nem hirtelen lény: egyetlen jó tettel nem tudja megszerezni üdvösségét (gazdag ifjú), egyetlen jó nagy imával nem lehet Istent örökre befogadni, egyetlen nagy adománnyal nem lehet az életszentséget megvenni. Az ember folyamatszerű lény (felfelé, de lefelé is). Az emberi fejlődés útja kis lépésekből áll: az evolúció fejlődési útja mintha folytatódna, de már szellemi síkon: *a jó élet, az üdvösség folyamatot kíván.* A fejlődés útja a mindennapi hűség, a mindennapi egy-egy lépés. Ám a folyamatszerűség az élet elrontására is igaz – és ebben van vigasz: egyetlen nagy rossz tettel nem lehet az élet egészét elrontani, a halálos bűn nem derült égből villámcsapás, és *a bűnben való megátalkodottság hosszú lecsúszás eredménye.* A kismalac és a farkas meséje talán a jó példa: a gonosz lépésenként, egy-egy lábát bekérve akar belopózni a házunkba, s a kismalacnak már az elején észnél kell lenni, már az elején készíteni kell a zsákot – mert ha teljes terjedelmével benn lesz a farkas, akkor már nem tud ellenállni, akkor már késő. Az okos előre

okos, s felméri a gonosz első és következő lépését, s még akkor ellenáll, amikor még ő az úr a saját házában. Ez a belopódzás a fejben kezdődik, a gondolatvilágban. Elkezd az ember elégedetlenkedni a jelenével, a javaival, nem örül annak, ami van. Elfelejt az emlékezés kultúráját, nem tudni megelégedett, büszke lenni, nem őrzi a siker örömét azok felett, amiket megélt, elért (házastársa, gyerekei, hivatása, vallása, szakmája, hobbyja, barátai, kulturáltsága). Amikor a fejünkől kiürülnek a jó gondolatok, a szép emlékek, akkor kezd belopódzni a gonosz: elkezdünk másra vágyra, irigykedni, elégedetlenkedni. A gonosz gondolatok lassan eluralkodnak rajtunk, s akkor egyszer meg is tesszük

azt a rosszat, amire sokat gondolunk. Ebből az következik: a saját lelki életünkben és a gyógyításban is a *gondolati bűnököt sokkal komolyabban kell vennünk!* Nem az alkalom szüli a tolvajt: tolvaj ő már fejben, már eldöntötte, már fejben lepaktált a gonosszal, fejben megengedte magának – az alkalom már csak kiváltja a belső elszántságot, már csak keretet, lehetőséget ad. Aztán a folyamat sodró ereje beindul: az egyszer megtett bűn lök egyet rajtunk a lejtőn, s utána könnyebben megteszük többször is, mígnem megátalkodunk benne, azaz jellemzőnké, habitusunkká válik, beleragadunk. Nem véletlenül választja a Biblia a kígyó képét a gonoszra: lassan és hangtalanul körülölel (a gondolati bűn), majd egyszer csak megszorít (egy bűnös tett), később teljesen gúzsba köt, és szorításával, mérgével megöl (megátalkodottság). A köznapi morál az örvény képét is használja: az örvény teteje csak egy végtagunkat kapja el, majd egyre lejjebb ránt, egyre nehezebb kiszállni, végül az alján megöl. A lejtő képe ugyanez: elkezd az ember nem előre nézni, a jó céljai felé, majd lefelé gurul, lassan, majd egyre megállíthatatlanabban, míg katasztrófális ütközés lesz a vége. Mindezen képek jól fejezik ki, hogy *a gonoszság lassan, észrevétlenül lopódzik életünkbe, könnyű vérral megteszünk egy-egy rossz tettet, majd az ártatlannak vélt gonosz gondolat és tett egyre jobban szorít, amiből egyre nehezebb kiszabadulni.* A képek azt is jól fejezik ki: a gonosz nem egyszerűen ártani akar nekünk, hanem tönkre akar tenni. Nem megijeszteni, megzavarni akar, hanem megölni. A Biblia nem véletlenül nem a csörtető vaddisznó, vagy a félelmetes oroszlán képét használja: ezek fellépése eleve félelmetes, az ember eleve védekezne, tudná, hogy ez számára veszélyes. A kígyó első ránézésre nem olyan veszélyes, nem hangos, csörtető, inkább sunyi, lopakodó. A gonosz a gonoszságait nem úgy adja elő, hogy „most jól tönkreteszem az életed azzal, ha nem imádkozol, nem dolgozol, nem szereted a családod”, hanem ártalmatlannak, sőt, jónak tünteti fel a rosszat: „ugyan már, mi van akkor, ha egyszer nem imádkozol, minek jól dolgozni, senki sem teszi, egy veszekedés belefér, sőt, egészséges kiordítani magunkból az állatot”. A bűn sodró lendületében, az örvény erejében aztán úgy tűnik, mintha az ember elvesztené az uralmat élete felett. Látunk ilyet a saját és mások életében is. Senki sem születik így, hanem a káosz fokozatosan hálózza be, lefelé húzzák saját és mások bűnei, de az egész a saját belső gondolataiban veszi kezdetét, s aztán szétesik az életfegyelme. Már Platón is használja azt a képet, hogy az ember életét a lélek-szellem lovai viszik előrébb, de a gyeplőt fogni kell, mert ha meglazul, elragadnak a lovak. Utána már nincs más, mint bedobni a gyeplőt. Bármennyire kellemetlen hallani a modern embernek, igenis tudnunk kell: *fegyelem* nélkül, a gyeplők okos és erős tartása nélkül az élet semmilyen területén nincs haladás.

Hogyan kell ellenállni? Ott kell kezdeni az ellenállást, ahol a gonosz kezdi: azt hiszi, az övéi vagyunk. Először is meg kell erősödni abban, hogy *szabad akaratunk ellenére nem tehet ellenünk semmit* – még ha el is pusztít egy gyilkos által. Isten megváltott fiai vagyunk, nem árthat nekünk test és vér, szellem és erő, csak ha mi is akarjuk. Elég erős a mi Urunk, hogy megtartsa szolgálait, el ne essenek, tönkre ne menjenek. Szabadok vagyunk Istenben, azaz ha valaki a rosszat nem akarja, akkor nem fogja megtenni. Lehet bármilyen lehúzó a környezet, a rossz múlt, a bűnös neveltetés, a megterhelő rossz emlékek, az elkövetett bűnök, sőt, kényszeríthetnek valami aláírására, injekciókkal, brutalitással rá is vehetnek valami vallomásra: ha nem belül nem akarom, akkor nem bűnöm. *A testet, a tudatot meg lehet törni, de a belső szabadságot nem lehet elvenni.* „Az életünket elvehetik, az igenünket nem” – vallották a vértanúk. Amikor sokan panaszkodnak a külső környezetre, a múltra, másokra – akkor őket meg kell erősíteni a belső szabadságban

és felelősségben. *A körülményekről nem mindig tehetünk, de hogy a körülményekben hogyan viselkedünk, arról mindig tehetünk: az transzcendens szabadságunk megmarad.* A gonosz a támadását a fejünkben, a gondolatainkban kezdi el: ne tartsuk ártalmatlannak ezeket, ne engedjük körülcsavaró, örvénylő erejének. Tudatosan tudni kell a jóra gondolni. Örülni kell annak, amink van. Ahogy Simone Weil mondja: „Tudnunk kellene vágyakozni arra, amink van.” Tudni irigykedni magunkra, örülni jó dolgunknak, családunknak, egészségünknek, munkánknak, hitünknek. Tudni kell emlékezni: az emlékezés kultúrája tisztítja az életet, kiemeli a lényegest a sok csörömpölő lényegtelenből, jó érzelmeket melegít fel. Tudni kell a rossz gondolatokat fejben kisöpörni, erővel is nem gondolni rá. Jó dolog ilyenkor imát mondani, verset mondani, énekelni – de vajon *hány imát, verset, zsoltárt, éneket tudunk fejből?* Van-e mit fejben elővenni kísértés idején? Ez nem csak vallásos embernek fontos, hanem egyáltalán lelki higiénia kérdése mindenki számára. Akin pedig mégis eluralkodnak a rossz gondolatok, egy rossz gondolat jár a fejében, annak az alkalmat kell kerülni, nehogy az alkalomban gyenge legyen, nehogy az alkalomnak nehezebb legyen ellenállni, túlterhelje akarateréjét. Az alkoholistaként ne menjek a presszóba tüzet kérni, a csábos szomszédasszonnyal ne maradjak kettesben, mások pénze kezelésekor kérjem egy társfelelős jelenlétét stb. Az okos nem megy bele olyan szituációba, ahol nem biztos, hogy erős tudna maradni, ismerve önmaga gondolatait. Ha már egyszer győzött a gonosz, ha megtettük azt az egy rosszat, akkor tudni kell: lejtő, örvény, csúszás következik. Aki egyszer kihagy egy vasárnapi Liturgiát, annak a második kihagyás könnyebben megy, s ez így van a lopással, a házasságtöréssel, a káromkodással, mindennel. Már az első botláskor érdemes azonnal gyónni, vezekelni, bőjtölni, azaz megtérni, visszakanyarodni a jó útra. Aki aztán még lejjebb csúszott, fejben és tetteiben is eluralkodott rajta a gonosz, az már nehezen szabadul. Annak is tudnia kell: véglegesen elrontott élet nincs, amíg levegőt veszünk, addig van esélyünk a javításra, a megtérésre. A jobb lator megtérése óvva int attól, hogy az örvény alján lemondjak magamról, vagy másokról, akik ott szenvednek. Minden mélypontról fel lehet támadni Krisztus erejében. Aki a mélypontról talpra akar állni, annak először távolságot kell venni a bűntől, gyónnia kell, bevallani bűneit, majd el kell kezdenie újra építenie az életét: elkezdni a jóra gondolni, pozitív gondolatvilágot kiépíteni, tudatosan kerülnie kell a csábító körülményeket, melyekben korábban elbotlott, a lehúzó baráti társaság helyett igaz, felfelé húzó barátokat, közösséget kell teremnie, s mindenekelőtt imádkoznia kell, sokat Krisztusra tekinteni, aki felé haladni szeretne. A visszacsúszásokra számítani kell, de nem kell elkeseredni egy-egy visszacsúszás miatt: már nem ugyanoda csúszik vissza, aki lépkedett a gödörből fölfelé. A legmélyebb gödörből is ki lehet mászni: stratégikusan, fegyelmezetten, Krisztusba kapaszkodva. S itt a papnak valódi vezetőnek kell lennie, aki ismeri az út állomásait, a pszichés energiák lelőhelyeit, az irgalmas Isten igényeit.

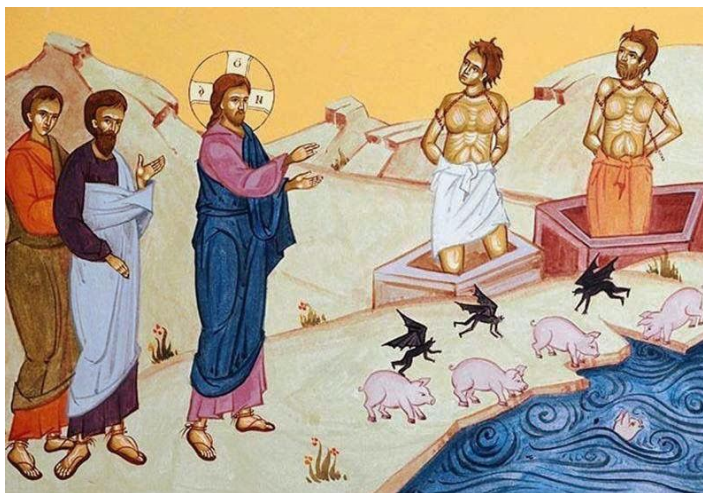
Látva ezt a gerázai megszállottat, a kócos haját, kezén a szétszaggatott láncok-kötelek darabjait, testén a sebek és verések nyomait, eltorzult arcát és sírbolti lakhelyét, felmerül az emberben: ő sem így született. Azon túl, hogy elsősorban ő maga tehet arról, hogy szabadságával nem állt ellen a gonosznak, *vajon kik hagyták magára?* Talán gyerekkori játszótársai már bántották, talán nem tolerálták fogyatékeit, talán ők tették gonosszá? Talán szülei, testvérei is lemondtak róla, ahogy a modern ember is képes a saját testvérével évekig haragban élni? Talán a város vezetése, az akkori szociális háló, a saját vallási vezetőik is tehetnek arról, hogy ide jutott? Olyan árvának látjuk, mint a vak Bartimeust, vagy a bethesdai fürdő betegét, akinek „nincs embere”. Maga Krisztus is meghatódik, amikor azt látja, hogy egyik ember hozza a másik szerencsétlent öhozzá: a bénát a négy barátja, a halott Lázárt a testvérei, a szolga betegségét a százados. Látva hitüket és szolidáris szeretetüket, maga Jézus is olykor meghatódik. Annál szívbehasítóbb ez a látvány, amikor valakinek nincs embere. Látva egy szerencsétlen embert, mindig tudjuk: az embert Isten szétválaszthatatlanul összeláncolta embertársaival. *Ha valaki élete teljes csőd, önmagán túl mindig vannak társtettesek is.* Egy súlyos lecsúszásban nagyobb baj, ha magányosak vagyunk, ha nincs emberünk, barátunk, segítőnk, mint egy-egy nagy bűn. Az ő hajuk nem kócos, testük nem sebzett, és nem fekszenek sírboltokban. Talán jól sminkeltek, társadalmi elismertségnek örvendenek, a templomban elől ülnek, és anyagilag is jól élnek. *A társtettesek élete látszatra jól folyik tovább.* Vajon én hány embert hagytam magára? Kiknek nem segítettem, kiket taszítottam lefelé a lejtőn? Kiknek nem adtam segédkezet? Kik őriznek a szívükben sérelmet felém? Kik lesznek az utolsó ítéletemen vádlóim? Persze az is megtörtént már, hogy odamentem egy olyanhoz, akit mindenki elítélt, talán még jogosan is. Jól esik neki, ha valaki a jogos elítélés után mégis embernek tartja, beszél a továbbiakról és a vezeklésről, ha a bűn elítélésén túl a bűnös megtérését tartja fontosnak. Számtalan hangos, agresszív ember lefegyverzetten emberi hangot ütött meg, ha előbb én is emberként beszéltem vele. Sok éjszakai agresszív támadást így úsztam meg: a támadóval egyszerűen elkezdtem beszélgetni, nem tartottam támadónak, hanem embernek, akinek gondja van, s emberként beszéltem vele, még haza is kísért, mert „veszélyes errefelé”. *Talán Krisztus sem üzött ki akkora ördögöt abból az emberből, csak elkezdett vele emberien beszélgetni?* Csak emberszámba vette, ahogy a gerázaiak soha, s emberként társalkodott vele? Talán nincs is benne annyi ördög? Talán a sok ördöggel való vádaskodás, a sok

bilincs, a rémhírek a gerázaiak lelkiismeretét akarják megnyugtatni: „azzal nem érdemes, nem lehet beszélni, mert tele van ördöggel...” S meglepve látták, hogy Jézus lábainál ép elmével ül? Az ilyen szembetűnő sorsokat látva látnunk kell a láthatatlan, de súlyosan társfelelős embertársait is. Egy bűnözőnek, alkoholistának látható a bűne, de környezetében sokak társbűne nem. Maga Krisztus is sokat kritizálta a látszatot fényező zsidókat: „Olyanok vagytok, mint a fehérre meszelt sírok: kívül szépek, de belül tele vannak rothadással”. *Soha nem szabad elítélni, bántani, lenézni a másik embert látható bűne miatt, talán az én láthatatlan bűneim rothadtabbak.*

A gonoszság továbbhullámzik, mások gonoszsága belőlem is válthat ki gonosz reakciót, s az én bűnöm is bűnre csábíthat másokat. Arisztotelész szerint az állam leggyengébb pontja, ha a vezetőik kapzsiak, csalók, hazugok, mert ha a vezetőség példája nem magával ragadó, akkor az egyszerű polgár sem fog tisztességre törekedni. A pap nyilvános bűnei is súlyos botrányokozók, bűne súlyosabban rombol hívei életében. A gonoszság gyógyításának egyik tette a rossz hullámainak felfogása. A gonosz hullámai ne áradjanak túl rajtam, legyenek hullámtörő, hangfogó, rezgéscsillapító. Ahogy Szent Ferenc imádkozza: „Uram, hadd legyenek a béke eszközévé!” Ne romboljon rajtam keresztül mások agressziója, pletykája, butasága, bűnei, alkoholizmusa, szemérmertlenségei. Ha már ő vétkezett, ne engedjem, hogy engem is magával rántsón, vagy rajtam keresztül másokat is. Legyek felfogója a gonosz hullámainak, ne folyjék rajtam keresztül a mocsok.

Az ördögűzés

A gonosz gyötrődni kezd a szent közeledtével. Mindig gyötrődik: először is bennünk. Van egy titokzatos vonzalom, de idegenkedés is a szent emberek felé, a jó pap, a szentéletű barát felé. Vonz, mert jó és szent, de taszít is, mert ez az életszenség követel is. Továbbá a gonosz gyötrődik *másokban* is, amikor a szenttel találkozik. Amikor pl. a pap, a templomba járó hívő utcai megszólást, „beszólást” kap, akkor az többnyire nem neki szól, nem is szabad mellre szívni. Ilyenkor inkább a másokban gyötrődik a lelkiismeret-furdalás, mert neki is mennie kellene a templomba, neki is köze van a szenthez. Nem a visszabántás, a felsőbbrendű visszazólás ilyenkor a megoldás. De nem is a szótlanság, a szomorúság, a fájdalom. Úgy kell viselkedni, szólni, ami nem bánt, de felhív: „Remélem, egyszer kinövi ezt a szintet, s fog még ön is imádkozni, fogja még ön is összetenni a két kezét”. Ezzel nem bántom, inkább kinézem belőle, hogy nem fog ezen a szinten leragadni, s egyben provokálom, hogy van még a lelki növekedésben tovább. Végső hitet teszek amellet, hogy Isten nélkül nem lehet egy életet emberségesen leélni, ezt az ügyet senki nem veheti félvállról.

A már a Krisztus közelségétől gyötrődő gonosz kiáltásai nekünk örömhír. Bármennyire is tűnik erősebbnek a bűn, az erőszak, a gonosz, Istennek felülmúlhatatlan hatalma van felettük. Helytelen ezért a jin-jang jel. Nem keresztény, és szomorú, amikor keresztény fiatalok ékszerként viselik, vagy egzotikus lakásdíszként mindennap hat rájuk. A jin-jang jelben a jó és a rossz egyformán erős, küzdenek egymás ellen, de nem derül ki a jelből, hogy melyik az erősebb. 50-50% eséllyel győzhet a jó és a rossz is, azaz miért legyenek én tisztességes, miért ne legyenek rabló, szexmániás, gyilkos, istentelen? Nekik sokszor jobban megy, gondtalanabban élnek, többet élveznek, sokszor gazdagabbak anyagilag... Ez a dualista jel „alulról”, az emberek világából ered, s éppen azt tükrözi, amit az emberi szem lát, amit az ember tapasztal: olykor a rossz ugyanolyan erősnek tűnik, mint a jó. Ez a jel emberi, evilági, s ennek a tapasztalatnak talán megfelel. De a mi hitünk főnről való, nem statisztikai tapasztalat. A mi hitünk a kereszt és a feltámadás győzelme, tapasztalata, s mint olyan, felülmúlhatatlan. *Nem a statisztika miatt hiszünk a jóban.* A rossz látszata erős, húsavagó. A hitben pont az a lényeg, hogy az ember szabadon fogadja el, még csak statisztikai érvek se szóljanak mellette. Aki drámai történelmi körülményekben, a rossz látszólagos uralmának látszata ellenére is hinni tud, az tényleg szabadon hisz, s attól a hitét a legzordabb körülmények, a rossz legdurvább beavatkozásai, még a keresztet sem veszik el. A mi jelünk a kereszt, nem a jin-jang jel, a keresztben van a

rossz végső legyőzése, ahol *a legdurvább bántást is legyőzte az ima, a szeretet, a feltámadás*. Már egy focimeccsen is olyan jó a győztes oldalán állni, hát még az élet legkomolyabb meccsében milyen jó az abszolút Győztes, a Nika mellett állni! Ezért énekeljük a győzelmi éneket minden Liturgián. Ezért nem keseredünk el, ha érzünk magunkban kiirthatatlan rosszat, ha nem tudjuk a bűnt elkerülni, ha ugyanazt gyónjuk régóta, ha visszaesőkként belesünk a gonosz csapdáiba, mert Ő már Győztes bennünk is. A Győzteshez való tartozásunk miatt nem fogjuk feladni a küzdelmet, elhagyni a hitet, abbahagyni a megtérést. A Győzteshez való tartozásunk reményt ad, hogy arra is, hogy Ő a történelem fölött is Győztes. Nem lehet a keresztényt világvégi katasztrófával, világegésszel megijeszteni. A világ vége a Győztes megjelenése lesz, a világ szeretetteljes gyógyítása és a gonosz gyötrődése. Az a mozzanat, ahogy Krisztus odalép a gonosztól megszállt ember elé, ahogy győz a gonoszon, meggyógyítja az embert – ez a mozzanat óriási jelentőségű a személyemre és a világtörténelemre nézve: *a Jó végleges győzelme jelenik meg egzisztenciális és kozmikus értelemben is*. Ez az evangélium, az örömhír. Amikor ezt az evangéliumi történetet olvassuk, az nem csak emlékezés arra a szerencsétlenre, akivel mindez történt, ez nem csak egy holt történet, hanem a személyem és a történelem ütőerét érinti. A Jó húsvéti győzelme ma is érvényes a személyes, a családi és a történelmi dimenzióinkra is.

Krisztus találkozik a gerázai megszállottal, s az egész gyógyítás varázsütésszerűnek tűnik. Jól tudjuk, Isten nem kerüli meg az antropológiát, a pszichológiát, Isten senkit nem tesz egy szempillantás alatt jóvá, inkább teret ad a már ugrásra kész belső döntésnek. Talán itt is beszélhetünk arról, hogy a kedvező alkalom szüli a tettet, s ezt *a kedvező alkalmat végre Krisztus hozta el. Krisztussal elérkezett az Isten országa, ahol fel lehet vállalni a belső jó döntéseket*. Talán már évek óta tartott egy belső gyógyulás, megtérés, tisztulás, de senki nem akart tudomást szerezni róla, senki nem segített – s most Krisztus hozta el a kedvező alkalmat, teret, klímát, lelket, hogy a jó belső érlelődése végre külső eseménnyé is váljon. A belső patak végre napvilágra kerüljön. Ilyesmi történhetett a jobb latorral, Saullal is. Talán most is hosszú folyamat került napvilágra, talán beszélgetés, gyógyítás történt, az evangéliumok írói szeretik lerövidíteni a történeteket. Lk soha nem ír orvosként arról, hogyan is történtek a biológiai folyamatok egy gyógyításnál. Nem is ez az evangélium célja. A cél annak a *feltartóztathatatlan* hatalomnak a leírása, ami csak Krisztussal érkezett el. Annak a példátlan erőnek, ellenállhatatlan szeretetnek, felülmúlhatatlan tekintélynek az eljötté, ami páratlan esemény az emberiség történelmében. Krisztussal egy új valóság, ország jött el. Aki elkezd olvasni Mk evangéliumát, azt le fogja nyűgözni, milyen feltartóztathatatlan hatalom érkezett el Krisztussal: ahogy lép előre, mindig tisztul valami, oszlik a homály, a sötét, s ragyog Krisztus. Egy nagy levegővétellel olvasva (nem kis szakaszokban) derül, milyen hatalom lépett fel. Az ember hűledezve olvassa a Mk evangéliumot: ahogy Krisztus halad előre, oszlik a bűn, a betegség, a halál...

A gyógyítás elején a beteg kettősen viselkedik: Jézus lába elé veti magát, gyógyulni is akar, de tiltakozik is: a beteg akar is, nem is gyógyulni. Sok mai betegnek ismerős ez a helyzet: jó állapot, kényelmes betegnek lenni. Hálás szerep elesettnek lenni, aki nyalogathatja sebeit, nem kell mindenért felelősséget vállalnia, magyarázkodnia, de őt mindenkinek sajnálni és segíteni kell. *Az önsajnálata hálás szerep*, mert felment az erőlködés alól és mindenkiből szánalmat, segítséget vált ki. Az önsajnálata megbénít, nem enged gyógyulni. Nehéz ugyanis a gyógyulás, mert utána új életet kell kezdeni, magyarázkodni kell, vállalni a felelősséget. A beteg tudja a helyét betegségében, kényelmes ott neki, gyógyultan pedig nem tudja, mi vár rá, akkor már nem bújhat ki a felelősség alól. Az igazi gyógyulni akarást osztatlan szívvel kell akarni. A nem ismert jó is jobb, mint az ismert rossz. A pszichológia ismeri a folyamatot, amikor a megszokott rosszból is félve merünk kilépni, mert az új még távoli, s addig tanulási folyamat, kudarcok, új ismeretek, új életmód vezetnek el. A „megszokott bűdös” olykor biztonságosabb, mint a friss új.

Az odaborulás után kezdődik a harc: megkérdezik egymás nevét. Ókori felfogás szerint a névadás hatalmat jelent. Ezért ad Isten a teremtéskor nevet az embernek, és az ember az állatoknak. A másik nevének a birtoklása hatalmat jelent a másik fölött: ezért kérdezik egymástól Krisztus és a gonosz egymás neveit, mert ez kölcsönös kísérlet a másik legyőzésére. (Az Ószövetség ezért is tiltja Isten nevének a kiejtését: senki ne akarja mágiaként használni Isten nevét, senki ne gondolja, hogy a névvel birtokolja Istent.) Egyes írók szerint a látszólagos odaborulás mögött azért még küzd a gonosz. Ahogy Jézus lába elé veti magát, az lehet csel is. Azért kérdezi Jézus nevét, mert hatalmat akar Jézus fölött. S a saját nevét végül is nem mondja meg, csak annyit mond: sokan vannak, mint egy légió. Mindez lehet trükk, küzdelem, tapasztalataink alapján soha nem megy könnyen a gonosztól való szabadulás.

A gonosz „légióként” mutatkozik be. A „légió” jelentése sokrétű. Elsősorban Krisztus határtalan hatalmára utal: a légió 6000 katonából állt, de Krisztusnak hatalma van egy ilyen nagy sereg ellen is. A légió jelenti azt is: olyan *a gonosznak való alávetettség, mint egy katonai megszállás*. Katonai megszállásra az idősek még emlékeznek: megölik az ellenállókat és családtagjaikat, félni kell a besúgóktól, a nőket megerőszakolják, a tehetséges embereket, a nemzeti kincseket, az élelmet elviszik a megszállók országába.

Át kell venni az idegenek vallását (a szovjet megszállás idején az ateizmust), az idegenek ideológiáját, szokásait. Háttérbe kerül a saját nemzeti kultúra, nem érdemes dolgozni, mert minden haszon kimegy az országból, gátlástalanul szennyezik ezt a nekik idegen földet, élővilágot. Felsorolni is nehéz, milyen embertelen pusztítást okoz egy katonai megszállás a lelkekben, a testekben, az anyagi javakban, a természetben. A gonosztól való megszállottság nem egy ártalmatlan dolog, kis gonosz érzés, hanem katonai megszállás, pusztulás. A „légió” általi megszállottság így azt tükrözi, hogy ennek az embernek teljesen lepusztult az énjé, mint egy katonai megszállás után. Tapasztalatból is tudjuk: egyik betegség hozza elő a másikat, egyik bűn a másikat, egyik gonoszság a másikat. Olykor a gonosz hetedmagával tér vissza, s még pusztítóbb. A Krisztussal való találkozás így olyan, mint egy újjáteremtés, mint egy felépítés. Mintha egy mágnes szedné össze egy pillanat alatt a szétrombolt ént. Továbbá a „légió” utalás lehet a római megszállókra is. Tudjuk, hogy volt egy római légió, aminek a jele a vadkan volt, s ez a légió is részt vett a zsidó háborúban, Jeruzsálem lerombolásában 66-70-ben. Utalás ez arra, hogy itt van végre a Messiás, aki győz a légiók fölött. Persze az az érdekes, hogy Krisztus nem a római légiók fölött győz, hanem attól gonoszabb légió fölött. Krisztus ezt a megszállót űzi ki, nem a rómaiakat. Nem olyan Messiás akart lenni, aki politikai-katonai rendet, jólétet hoz, nem az önkényes emberi elvárások meseszerű dzsinnjévé, politikai-katonai felszabadítójává akart válni, hanem *a legsötétebb légiótól akart megszabadítani*. Ha a mi imáink, elvárásaink nem teljesülnek, ezt nekünk is érdemes felidézni, és bízni Urunkban. A konkrét légión túl az egész görög-római kultuszt is jelképezi a sertés: lakomáik leggyakoribb áldozati állata a sertés. Krisztus ezeken is úr. A mai pogány kultuszon is.

A légió könyörögni kezd, hogy idő előtt ne gyötörje őket, ne küldje a mélységbe. Az „idő előtt” azt jelenti: a végideig szabadon garázdálkodni akarnak. Talán a magyar „garázda” szó a gerázaiból ered. Az emberiség ősidők óta tud arról, hogy a teremtésben gonosz erők is garázdálkodnak. Az egyiptomi teremtésmítoszban Ré, a Napisten jó műve ellen dolgozik Átum, a sötétség istene. Kígyó alakban rejtőzik a világban a történelem végéig, s igyekszik tönkre tenni a teremtést, az embereket. Minden ősi mítoszban dualizmus van: a jó ellen a történelem végéig dolgozik a gonosz erő. Az emberiség csak a Bibliában kapta meg az ígéretet: megszabadulást kap ettől a gonosz erőtől. Amikor elérkezik ez a Megszabadító, akkor az lesz a gonosz vége. Emiatt úgy is gondolták, hogy ez lesz a végidő, a világ vége. Ez a megszabadulás elérkezett Krisztussal, öbenne elkezdődött egy új idő: elérkezett a beteljesedett idő boldogsága, már most lehet boldognak lenni, nem csak a világ végén. Erről szólnak a Boldogságmondások: már most lehet Istenben boldognak lenni, még ha közben szegények vagyunk is, sírunk, vagy üldöznek is! És már most elkezdődött a gonosz erő felszámolása. Krisztus nem idő előtt (a világ vége előtt) jött, hanem ő maga az új idő. S vele valóban elkezdődött feltartóztathatatlanul a gonosz hátrálása: először bennünk, s rajtunk keresztül a történelemben, a társadalomban, a munkában, a szexualitásban, a pénzkezelésben, a politikában. A keresztényeknek ezért kell a gonosz ellen társadalmilag is küzdeni: kaptak többleterőt ehhez.

Általános felfogás, hogy hely, hordozó kell a démonoknak, élők, vagy holtak helyei, sírbolt. A *gonosz is megtestesül*: rossz gondolat, képek, tárgyak, érzések, emberek által. Én vajon melyik megtestesülésébe állok bele a saját testemmel? Én melyik erőt testesítem meg? A világban dolgozik a két erő: ami embereket összehozza egymáshoz, ami fölemel, megbocsát, Istenhez visz – ezt hívjuk szeretetnek. A másik magatartás az embereket széthúzza, a közösségekben klikkesedik, bűnre csábít, elvisz az embertől és Istentől – ez a lehúzó a gonosz. Nézzük a konkrét napunkat, életvitelünket, szavainkat, munkánkat, hatásunkat: összehozzuk és fölemeljük az embereket, vagy széthúzzuk és letaszítjuk? Az előbbi Isten, a másik a gonosz megtestesülését szolgálja. S hogy ki melyik megtestesülés szolgálatába áll, az meglátszik az arcán, a lényén. Az arc valóban a lélek tükré, testünkre kiül, hogy milyen lelket engedünk magunkban lakni. Aki szent, abban ott lakik az Isten, ezért ábrázolják glóriával a szent arcát: arca ragyog, mint a Nap. S aki a gonoszt engedi magába, annak a lakhelye és az arca sírbolti lesz. Ez nem smink kérdése, a jó lélek vagy a gonosz ül ki arcunkra, a lényünkre. *Valami megtestesülésének átadjuk magunkat*: Szent Pál ezért kéri, hogy adjuk testünket áldozatul Istennek. Hadd testesüljön meg bennünk a jó, a szeretet, az igazság, a szépség.

A kiűzött démonok lakóhelyet keresnek: sertésekbe kerülnek, amik egy tóba rohanva megfulladnak. Meglepő mindaz, ami a sertésekkel történt. Meglepő, hogy az egész konda odaveszett, és szó se esik a tó mérgezéséről, a kártérítésről. Magát a helyet (Geráza, Gadara?) sem lehet találni, ahonnan a vízbe rohantak, talán történelmileg ez nem is így történt. Meg kell szoknunk: evangéliumot olvasunk, nem történeti beszámolót, így a *sertéskonda pusztulása bibliai kép, prófétai felhívó jel lehet*. A történetet műfaja szerint kell olvasni, nem szó szerinti történelemtényként. A kép többet jelent, mint amit a szem látna. Talán a tóba fulladt konda képe egy helyi legenda, de az az érdekes, hogy Krisztusra alkalmazzák. Lehet, hogy színpompás-legendás részletekkel bővítették a megtörtént gyógyítást, de ezeknek is van üzenetük, ha így kerültek a Szentírásba. A megfulladt sertéskonda egy prófétai jel: lám, a démonok ezt teszik azzal, akit megszállnak. Az állatban lerövidült az a hatás, amit a gonosz okoz. Az ember tud ellenállni, nehezebb az ő

élete várát bevenni, de az állat nem tud ellenállni. A folyamat hamarabb lezajlik, de a cél ugyanez: a pusztítás. Az ember életében rossz ára nem látszik azonnal: késleltetve mutatja meg a rossz tett a keserű gyümölcsöt. A hatalmas pusztulás prófétai kép akar lenni: talán *lassan, de végül biztosan ilyen pusztulás vár arra, aki a gonoszt beengedi életébe*. A sertések pusztulása talán a vagyont is jelenti: egy egész sertéskonda a pogányoknak komoly vagyont jelentett, azok pusztulása komoly kárt, még ha talán a jelenlévő zsidó tanítványok jót nevettek az értéktelennek tartott disznók pusztulásán. A vagyon pusztulása olykor a gyógyulás előfeltétele. Talán egy vagyonos gögös ember gyógyulásához vagyona elvesztésére van szüksége. Talán egy vagyonos családban mindenki dolgozik a pénzért, s közben nem veszik egymást észre, elhidegülnek a házastársak, neveletlenek lesznek a gyerekek – a vagyon a veszteséget szolgálja. A szegénység sokszor képes jobban összehozni a családtagokat. *A „vayon” sokféle lehet, sokféleképpen lehet akadály egymáshoz, a gyógyuláshoz, Istenhez:* lehet tudás, egészség, szépség, pénz, hatalom, műveltség, otthon, család, elbizakodott hit. A szegénység elkerülhetetlenül a keresztény egzisztenciához tartozik, ami azt jelenti: a lényegre igyekszünk nézni, nyitottak lenni, s ajándéknak tartani mindent. Az emberi élet legmélyebb igazságaihoz kell egyfajta szegény egzisztenciát, aki képes nyitni, tanulni, megújulni, s nem ragaszkodik semmilyen „vayonhoz”, pénzhez, biztosítékhoz, tudáshoz.

A sertéskonda a vízbe fulladt. Ez a keresztvízre emlékeztet: a víz azért lett a tisztulás jele, mert valóban tisztít, de rombol is, mint egy árvízben, szökőárban. A keresztvízbe fulladtak a bűneink, a pogány énünk. Amikor szentelt vizet hintünk magunkra keresztvetésnél, templomba lépésnél, akkor ezt akarjuk: haljon meg bennünk, aminek meg kell halni, a víz rombolja len bennünk, aminek vesznie kell – s a víz adjon életet annak, aminek élnie kell. *Folyamatosan* halunk meg és támadunk új életre. A szentelt vízzel való keresztvetés folyamatosan akarja megfullasztani a bűnt, disznó énünket, állati vágyainkat, és folyamatosan akarja öntözgetni alapdöntésünket, esküinket, fogadalmainkat, főbb döntéseinket.

Krisztus leszedi erről az emberről a lelki és a testi bilincseket. Hányszor kell még Istennek leszednie bilincseket, amiket emberek tesznek egymásra. Leszedi majd Péter és Pál bilincseit, tanúsítva, hogy Isten igéjét, az örömhírt már nem lehet megbilincselni. Majdnem minden kegytemplomban vannak bilincsek, amik az odahurcolt, ártatlanul halálra ítéltrekről hullottak le. Jó látni a bilincseket, s tudni: olyan Istenünk van, akinek művét már nem lehet megbilincselni. S a látható bilincseken túl mennyi láthatatlan bilincset szed le Isten az emberekről a bűnbánatban, a szentgyónás szentségben, a lelki vigaszban. A föltámadás ikonján Jézus lába alatt látjuk a pokol bilincseit, már nem tarthatja fogva az igazakat. A papok tudják igazán, hogy az ünnepi nagy gyónásokkor mennyi a láncsörgés: bár belefájdul a fejünk az órákon át tartó gyóntatásokba, mégis tudjuk, hogy milyen szükség van a láncoktól való irgalmas megszabadításra. S kiszélesítve az individuális légkört: mennyi bilincset kellene leszedni a munkahelyeken, a lakóhelyeken, az egyházban, az országban, a világban.

A meggyógyított ember felöltözve, s már „ép észszel” ült Jézus lábainál. Nagyon drága kép ez a modern világban. *Igazán „ép ész” csak és kizárólag Krisztus lábainál van.* A teológia nem győzi hangsúlyozni: a hit és az ész nem ellentétes, hanem fokozati különbség van köztük. *A hit az ész teljessége, az ép ész egyenlő a hittel (Fides et Ratio).* Az úton lévő ész jól tudja, mennyi mindent nem tud. A biológus nem tudja, mi az élet. A fizikus nem tudja, mi az anyag. A matematikus nem tudja bizonyítani, hogy értelmes az élet. A filozófusnak mindig több kérdése van, mint válasza. A legmélyebb tudósok azért vallásosak, mert közel jutottak tudományukkal az ép észhez. Einstein imát írt, Kopernikusz pap volt, Darwin vallásos volt. Az ép eszű tudós nem szégyell letérdelni, csak a fél-eszű tudós hisz gögösen a bizonyításban, a rációban, a logikában, az anyagban, önmagában. Érdemes lenne ezen a téren is hallgatni a legnagyobb tudósokra, meglátni imáikat is, vallásosságukat is, nem csak tudományos eredményeiket. Különösen a ma divatos pszichológiára vonatkoztatva kell kijelenteni: ép ész csak Krisztus lábainál van. Rendkívül divatos lett a pszichológia, sok az önjelölt pszichológus, már-már a hit vetélytársa, sőt, kioktatója akar lenni. Pedig éppen maguk a pszichológusok is rájöttek: önmagában a pszichológia nem normatív tudomány. Fel tudja tárnai a múltat, meg tudja mondani, hogyan jutottál ide – de azt nem tudja megmondani, pontosan mit is tegyél. A pszichológia nem tudja, milyen az ép, a tökéletes ember. Megközelítései, eszméi, iskolái vannak. A teológia

tudja: az ép, a tökéletes ember maga Krisztus. A krisztológia az antropológia teljessége. Ezért mer a teológia többet mondani (mi a bűn és mi az erény mindenki számára), és ezért mer a lelkipásztor nem csak hívős segítő-pszichológus-beszélgető lenni, hanem valódi lelki vezető. *Hallatlanul fontos minden humántudomány, a biológia és a pszichológia, a szociológia és a politológia is – de az ép ész teljessége Jézusnál van.*

Ez az ember újrakezdést kap. Hallatlan csoda, új teremtés! Minél bonyolultabb valami, annál nehezebb, vagy lehetetlen újra kezdeni. A főzésnél ha elrontottuk a húst, azt már nem lehet újra kezdeni, másikat kell venni. Egy építkezésnél ha az alapok nem elég stabilak, vissza kell bontani az egészet, s onnan újra kezdeni. Az anyagi világban sem egyszerű az újrakezdés. Főleg nem az élet területén: egy rosszul nevelt gyerek nevelését nem lehet előlről kezdeni, egy rossz irányba csúszott házasságban a bűnt nem lehet meg nem történné tenni, egy Istentől teljesen elhajolt életpályát nem lehet pillanatok alatt jóvá tenni. *Minél értékesebb, személyesebb, emberibb valami, annál nehezebb újra kezdeni.* Ez óvatosságra int: amiből egy van, amit egyszer csinálunk, azt elsőre jól kell csinálni. Elsőre jól házasodni, barátságokat ápolni, szakmákat gyakorolni, hitünket megélni, elsőre jól kell megöregedni és meghalni. Az egész emberi élet egy egyszeri esemény, az benne a nagyon nehéz és kockázatos, hogy elsőre jól kell élni. Ebben a rettenetes kockázatban, a hibalehetőségek kiküszöbölhetetlenségében *óriási örömhír, hogy igenis lehet újra kezdeni.* A Teremtőnk olyan teremtő, aki semmiből is képes teremteni, képes tiszta szívet, életet teremteni, neki nincs akadály. Lehet feltámadni a Feltámadottal, életre kelni az Élettel, van bocsánat, irgalom. Liturgiánkban alig vesszük észre, pedig olyan sokat említjük a „semmit”: imádjuk azt a Hatalmat, aki képes a „nemlétből mindent létrehozni”. Minden súlyos, bűnös lecsúszás, szétzúllott élet ilyen semmi, s ebből képes Urunk valamit, embert, életet létrehozni. Egy új élet, morális megújulás, erkölcsi feltámadás van olyan csoda, mint az anyagvilág semmiből való teremtése.

Krisztus közeledése a leláncolt emberhez *Isten örök odalépését szemlélteti.* A leláncolt ember nem képes Istenhez járulni: láncai nem engedik, testi sebei sajognak, értelmét a múlt bűnei elhomályosították, a sírok közt bolyong. A mai ember is képes erre. Láncai, a hétvégi munka, gőgje, sérelmei a pap felé, vagyona, háborús érdekei nem engedik oda Isten elé. A sebei fájnak, haragszik Istenre, nem tud neki megbocsátani szerencsétlen sorsa vagy gyásza miatt. A bűn eltorzította értelmét, józan gondolkodását, és a csillogó plázák és kirakatok előtt bolyong, amik csillogó semmik, sírok. Isten odalép gyermekéhez. *Krisztus odalépésben Isten alázata, kenőzisa, irgalma testesül meg.* Nincs többé olyan akadály, ami elválasztana az Atyától, a sír nyitva van, a kő el van hengerítve. Ebben reménykedhetünk, amikor Istentől elhagyottnak érezzük magunkat, a láncaink nagyon súlyosak, nem tudunk élni, haladni, sajognak bűneink, rosszakra gondolunk, fél lábbal sírboltban vagyunk. Krisztus odalépésében benne van a teremtés, a karácsony, a húsvét, a pünkösd: Isten mindig ezt teszi. Tudnunk kell olykor higgadtan várni a mélyponton, lélegzet visszafogva rosszat nem tenni. Sőt, tudnunk kell az odalépő Isten szolgáinak lenni: talán az én lábaimmal, szavaimban, vigasztalásomban, szerető kritikámban, biztatásomban akar Isten odalépni a másikhoz. Nem nekem kell okosakat mondani, nekem kell Krisztus szavait szó szerint ismételtetni, nekem kell Krisztus érintését, ölelését, szentségét közel vinni. Rajtam keresztül is új teremtés valósulhat meg.

A városiak

A városiak a történet legerőtelenebb szereplői. Krisztus meggyógyítja a beszámíthatatlant a beszámíthatók közössége számára, s most ők viselkednek beszámíthatatlanként. Nem örülnek a meggyógyítottaknak, nem hívják be a városba Jézust, nem marasztalják, hogy „van még egy-két beteg a városban”, nem borulnak le magasztalni az Istent. Miért? Talán kialakult egy felállás a közösségükben, s ezen nehezen tudnak változtatni. Minden közösség olyan, hogy lassan kialakul egy rend, hierarchia, felállás, amin nem akarnak vagy tudnak könnyen változtatni. „Nálunk ez mindig így volt”. Ha pl. egy családban van egy ideges természetű, kiabáló ember, egy alkoholista, egy családot kihasználó egoista, s ő ezen változtatni akar, akkor az egész családnak is változnie kell. Egy alkoholista gyógyításánál az egész családot is gyógyítani kell: ne beszéljenek úgy az illetővel, mint korábban, bízzanak meg benne, adjanak neki munkát, szeretgessék. Az egész családnak változtatni kell az erőviszonyokon, a dialóguson, a hangnemen, az együttléten. Ez nem könnyű. Könnyebb, ha minden marad a régiben... *Talán ez a gerázai közösség ilyen megcsontosodott, torzult volt, és nem akarta a gyógyulás, korrekció fáradságait, terheit felvállalni egy ilyenért...* Ugyanez lejátszódhat egy országon belül is: ha Szabolcs vármegyét fel akarják karolni, akkor nem csak a szabolcsiaknak kell összeszedni magukat, hanem az egész országnak gyógyulni kell, hogy ne nevezzék „sötét Szabolcsnak”. Igaz a kisebbségi, cigánykérdésre is: ha azokat sem becsüljük meg, akiknek sikerült kiemelkedni, példásan élni, akkor miért igyekezzen a másik? Igaz ez Európára, a világra is: ha

elmaradott, színes bőrű embereket akarunk felkarolni, nem csak nekik kell iparkodniuk, hanem nekünk is máshogy kell hozzáállni. Ha tehát egy közösség testvéries súlypontjai átrendeződnek, akkor mindenkinek gyógyulnia kell az új rendért, talán más-más fokozatban, de a gyógyulónak és a befogadónak is. Isten őrizze, hogy miattam csússzon vissza valaki a prostitúcióba, az alkoholizmusba, a rablásba, a hitetlenségbe, mert én is úgy álltam hozzá: „ez csak egy...” Isten óvjon, hogy ha valaki a gyógyulás útjára lép, akkor épp én legyek az akadály, a hátráltató, aki nem örül, nem biztat, nem támogat a visszacsúszások esetén. Amit adok, azt fogom kapni.

A városiak látva a veszteséget, a tóba fulladt sertéseket, mérlegelnek. Geráza egy hatalmas kereskedőváros volt, még romjaiban is jelentős. Talán az a szemlélet emelte nagyra, hogy mindent aszerint mérlegeltek: „Megéri-e?” Ahol így gondolkodnak, ott bizonyosan van anyagi felemelkedés, hatalmas falak, gazdag házak. Krisztus elmegy tőlük, mert tudja: *Őt nem lehet veszteség nélkül követni*. Veszítenek az apostolok, Zakeus, Szent Pál, az első vértanúk. Mennyit veszít, aki testiségében komolyan veszi a parancsokat, aki vállalkozásában igyekszik becsületes lenni, aki politizálásában korrekt akar maradni, aki munkájában a tisztességet keresi, aki a luxusban testvéries akar lenni, aki indulataiban keresztény akar maradni. Van veszteség, de nem szabad olyannak lenni, mint a gerázaiak. Hosszú távon érdemes mérlegelni, sőt, a leghosszabb távon: a keresztény a halálon túlra is mérlegel. Nem jó annak az embernek a házában, a családjában lakni, nem jó az a város, az az ország, ahol a vagyon többet ér, mint az emberi élet.

A gerázaiak elküldik, mert nem ismerik fel benne a Megszabadítót. Akkor ismernék fel, ha ismernék a láncikat. Keresztelő János már tanúságot tett: „a Messiás már köztetek van”. Már itt van, csak nem ismerték fel: másféle szabadítót vártak, mert más bilincset tartottak súlyosnak. Politikai, katonai Messiást vártak, mert a megszállást tartották a legnagyobb bilincsnek. *Aki hamisan rangsorolja a bilincseit, nem ismeri meg az igazi láncokat, az el fog siklani az igazi Szabadító fölött*, ahogy a korabeli zsidók és gerázaiak. Aztán az élet megrázza mindenki láncait, s kiderül, melyek a legsúlyosabb bilincsek. Ismerd az igazi láncaidat, s vágyini fogsz az igazi Szabadítóra! Krisztus már itt van, már köztünk van, de sokan elsiklanak fölötte. Akit a szerelem, a szeretet nem visz Istenhez, azt a láncai fogják elé térdeltetni. Krisztus elmegy, mert elküldik. Még Ő sem tudja az emberekre szabadságuk ellenére a jót erőltetni.

Odáig el kell jutni: kire is van nekem szükségem, mi is az én béklyóm? Fel kellene ismerni, hogy az a gyógyító nem csak azt a torzonborz vad embert szabadította meg, nemcsak a gerázaiaknak, hanem nekem a jelenben élőnek is a Szabadítója. Leláncolva ugyanis mi is a szabadítót várjuk. Mindenki érzi önmagában, hogy élhetne jobban. Néha el kellene hinni önmagunkról, hogy nem vagyunk elég jók, minden belső önámításunk ellenére. Mindenki látja a családjában, a munkahelyén, a politikában, hogy mehetnének a dolgok jobban. Valami ördögi erő miatt mégsem mennek olyan jól a dolgok, ahogy pusztán eszünkkel is belátjuk, hogy igenis minden léphetne szintet. Ez a leláncoltság érzése: várjuk a szabadítót. S ekkor keressük a hatékonyság fokozását a pszichológia motiválásán, a munkatempó fokozásán, az ellenőrzés kérlelhetetlenségén stb. keresztül. A politika felé ezért vagyunk messiási várakozásokkal, s ezért csalódunk. El kell jutni odáig, hogy minden alól nem tudja az ember felszabadítani magát, mindenre nincs megoldás. *Az ember léte valahogy alapjaiban drámai: olyan jólétre vágyunk, ami emberi erőből nem érhető el. Olyan büntelen, halálmentes, testvéries, örömteli, igaz életre vágyunk, olyan vágy van a szívünkbe írva, amit emberi erőből csak megközelíteni tudunk*. Ez egy olyan paradoxon, amibe vagy rezignáltan beletörődünk, s akkor leszünk cinikusok, életuntak, élvhajászok, vagy leszállítjuk a szív igényeinek mércéjét, nem strapáltatjuk önmagunkat szívünk paradoxonjai által. Aztán jelentkeznek önkéntes megváltójelöltek is: az ő tanaik, gyógyszereik, módszereik biztosan beválnak, s a láncokban sínylődő bármilyen pénzt megfizet a csodaszerért. Láncainkban életbevágóan realistának kell lennünk: Ki szabadít meg az igazi bajoktól? Ki képes rá? És mi az igazi lánc? Nincs idő és energia minden próbálkozásra. Fel kell ismerni az igazi láncainkat: az ember legsúlyosabb béklyója a bűn és a halál. Minden más rossz ennek a következménye. Bármennyire vádolták is a keresztényeket idealizmussal, azt kel mondanunk: a legrealistább ember a keresztény. Aki felméri az igazi béklyóját, az nem fog hajlongani Leninnek, a sztároknak, a csodadoktoroknak vagy gögös empirikus tudósoknak. Csak Krisztusnak fog hódolni, de Neki teljes szívéből, teljes elméjéből és minden erejéből. Minden papi leborulásban, mély metániáiban ez van benne: nem is szabad elkapkodni. Egy régi kínai történet szerint egy embert borzasztóan zavarta a saját árnyéka. Elkezdett futni előle, majd egyre eszeveszettebbül rohant, de az árnyéka követte. A bölcs megmosolyogta: „Ha leültél volna egy fa alá, az árnyékod elhagyott volna.” Ez a fa a buddhizmusban a meditálás fája, ahol az ember megvilágosodik. Nekünk keresztényeknek ez a fa a keresztfá: aki felismerte az elzavarhatatlan árnyékát, életére árnyékként súlyosodó bűnt és halált, az tudja: „a keresztfához megyek, mert máshol nem lelehetek nyugodalmat lelkemnek”. Amikor eljutottunk odáig, hogy „most már elég”, ahogy élek, az halál, s utálom a képem a tükörben – akkor a keresztfához kell menni, onnan kezdődik az új élet.

Krisztus szó nélkül megfordult, és visszament zsidó földre. Ettől félek, hogy *szó nélkül hátra lép, ha elküldöm*. Ha az ember szeretetre teremtett, ha a legnagyobb boldogsága a szeretet, akkor a legnagyobb szomorúsága a magány, a szeretetlenség. Igaz ez az embertársi kapcsolatokra is: lehet mindenem, ha nincs senkim. A legnagyobb szomorúság, amikor megszakad a szeretetkapcsolat a családban, a barátokkal, a munkatársakkal, a keresztény testvérekkel. Igaz ez az Istennel való kapcsolatra is. A legnagyobb szomorúság, amikor Krisztus hátat fordít, és elmegy. Nem fogják fel a gerázaiak, hogy mit tesznek. Krisztus talán szomorú szívvel teszi, de nem erőlteti magát senkire: nehezen fogadták mind a gerázaiak, mind a zsidók. Ellenállással találkozik pogány és zsidó földön is. Hogyan tovább? Megérlelődik Krisztusban, amit a próféták már korábban leírtak: *egy szent maradék, egy maréknyi igényes ember visz előbbre a többséget*. A jóra nem egyformán, egyszerre érünk meg. Érzésünkben eltolódások, fáziskésések vannak, nem lehet az egész emberiséget egyszerre gyógyítani, tanítani, megtéríteni. Egy maréknyi apostol, pap, komoly hívő kell. Ez a szent maradék, igényes *elit* lesz a kovász, a lámpás. Minden nagycsaládban, minden szakmában, egyházközösségben, politikában vannak előrébb járók, akik elszántabbak, profibbak, szentebbek. Életük, többletük, példájuk motivál, vezet, magával ragad. Az élet bármilyen területén vagyok én az elit (talán a nagycsaládban, vagy a szakmában, vagy az imában), az nagyon kötelez. Vannak területek, ahol én hagyom, hogy mások magukkal ragadjanak, és van olyan istenadta helyem a kozmoszban, ahol nekem kell lennem mások számára a lámpának, a sónak, a hegyre épített városnak.

A papok, szülők, hitoktatók, pedagógusok számára van ebben az örömhírben egy „*szakmai*” *örömuzenet is: a jó még Krisztustól sem kellett mindenkinek*. Nem szabad elkeseredni a hit, a szeretet, a becsület továbbadásának látszólagos kudarcában. Ezen a területen sok a hiábavalóság látszata, a csalódás, s emiatt a könny, a lelkiismeret-furdalás, a feladás kísértése. Tudni kell, hogy van egy végső titokzatos gonoszság, egy mély sötétség, ami fölött mi már nem rendelkezhetünk: megmagyarázhatatlan, hogy a jó miért nem kell valakinek sem jó emberektől, sem a paptól, sem a szüleitől – sem Jézus Krisztustól. Talán ez a szabadság ára. Nem szabad ezért a statisztikán, a saját eredménytelenségeinken végleg elkeseredni. Kudarc esetén le kell vonni a szakmai-gyakorlati következtetéseket, talán metodikailag váltani kell, személyes szeretettel máshogy kell bánni az emberekkel, de a levont konzekvenciák után nem kell mindent mellre szívní: van a sötétnek egy mélysége, amit nem értünk, ami fáj, de ami fölött nincs hatalmunk kívülről. Ha az illető saját maga nem akarja, a jót nem lehet erőltetni senkire. Rettenetes fájdalom tud lenni, ha az életem feltettem egy jóra, ha tanultam a jót, ha biztos vagyok a jó életben, s látom, hogy komoly hátránya lesz a jó elutasításából – ám a másoknak nem kell. Fájhat ez papnak, szülőnek, orvosnak, politikusnak. Egy bizonyos szinten tudni kell elengedni a másikat, még ha ez fáj is. Fáj elengedni a tanítványom, a hívem, a gyermekem, a paptestvérem kezét, de helyette a jót nem tudom befogadni. Marad a fáradhatatlan szeretetkapcsolat, a *töretlen ima*, ahogy azt Szent Mónika tette fiáért, Ágostonért.

A gerázaiak talán nem a zsidóktól vártak segítséget. Talán látják Jézust, mint zsidót, és „köszönik, nem kérnek belőle”. Jobban hisznek előítéletüknek, mint a szemüknek. Ez történik minden rasszizmusban, ideológiában: az ember előítéletének, ideologikus szemüvegének, agy mosásának jobban hisz, mint a tapasztalatnak, a valóságnak, a saját szemének. Így elszalasztják az alkalmat. *Az alkalom azért alkalom, mert nincs mindig, hanem csak alkalmanként*. A történelemben itt és most eléjük jövő Messiást nem fogadják be, mert még nem értek meg rá. Krisztus olyan szomorúságot érezhetett, amit sok zseni is érzett: túl korán jöttem, még nem értek meg rá. Később majd mennyire fogják sajnálni, mennyire kellene az igazi Megszabadító, Vigasztaló. Krisztusban forognak a gondolatok: Mégis, hogyan kellene itt hagyni önmagam, a jelenlétem, hogy mire megértek, akkor is találkozhasanak velem? Nem mindenki egyforma ritmusban érik, nem mindenki ismeri fel azonnal a Messiást. Krisztusban már érik a gondolat: örök jelenlétét hátra kell hagyni, *nem elég az emberhez, az emberiséghez egyszer odalépni láncában, hanem azt az örök isteni odalépést állandósítani kell, állandóan fel kell ajánlani*. Nem tola kodó, hanem rejtett színben, talán kenyér és bor színében. Ez Isten örök kenőzisa: *a leszállást, odalépést nem egyszer tette, hanem mindig ezt teszi*, s ez mutatja szeretetét. Folyamatosan odalép az emberhez a Bibliában, a szentségekben, a papban, az élet eseményeiben, a művészetekben, az örömben, s főleg a szenvedésben. A történelem végéig itt hagyja az Eucharishtiában az örök odalépését az ember felé. Emberfeletti vigasz ez: nem tudom bűneimmel elúzni Istent, még ha szégyellem is magam, s távolinak érzem. Nem mond le rólam Isten, még ha láncaimtól nem is tudok felé menni, Ő lép előbb. Emberfeletti vigasz ez, ha a szülői, papi, pedagógusi, politikusi munka során azt érezzük, hogy nem kell a jó, sok a kudarc. Az emberek nem egyformán érettek a jóra, amit Isten tesz, azt kell tennünk nekünk is: beállni az állandó kenőzis áramlatába, beállítani önmagunkat, s rajtunk keresztül odaengedni másokat is. Isten folytonosan odalép hozzánk, mi magunk vagyunk azok, akik nem vagyunk mindig készek, érettek az alkalomra. Ha viszont elérkezett az alkalom, megérett az idő, ha mi magunk is felnövünk az isteni odalépéshez, akkor meg kell ragadni az alkalmat. Mi nem vagyunk istenek, mi sohasem lépünk kétszer egy folyóba (Herakleitosz), nekünk *az adott alkalmat meg kell ragadni*, erősen, ahogy a vak

Bartimeus kiabált, mert nem szalaszthatta el ezt az egyszeri alkalmat. Ha megérint az Isten, ha jó lelki élmény ért, ha mély gondolatok csapódnak le bensőmben, ha egyszerűen csak azt érezzük, hogy most meglátogatott az Isten, akkor itt az alkalom, a kairosz, az üdvösség ideje, meg kell ragadni. Nem minden nap áll össze az egész, de ha alkalomadtán igen, akkor most ez a legfontosabb dolgunk: tegyünk félre minden földi gondot, s kutassuk isteni akaratát.

A meggyógyult ember szeretne Krisztussal menni, mellette maradni. Aki tudja, milyen a pokol, az nem akar oda visszaesni. Krisztus mellett akar maradni, mert az biztonság, oltalom. Oltalom a templom: már a középkorban sem bántották, aki bemenekült a templomba. Oltalom a Biblia: jó gondolatai megoltalmaznak a rossz gondolatoktól, ahol a gonosz először meg akar ragadni. Oltalom a szentségek, ahol biztosan az élő Krisztussal találkozhatunk. Oltalom az ima, mert segít Krisztus tekintetében tervezni, dönteni, kontrollálni, hogy ezt az egyetlen életet elsőre jól éljük. *Ez az ember már tudja: Krisztus mellett maradni nem hobby, kulturális esemény, fakultatív választás dolga, hanem életmentő döntés.* Ő az Élet. Az emberi élet túl veszélyeztetett, aki életben akar maradni, annak az Élethez kell kapcsolódnia. Ma is vannak vallásos emberek, akik azt hiszik, a vallás fakultatív, nevelési szokás, néphagyomány, hobby. Nem fogják fel: itt nem arról van szó, hogy aki nem vallásos, aki nem csatlakozik Krisztushoz, annak csak egy kicsit lesz rosszabb, egy kis hiányt szenved el. Nem kicsiről, hanem az egészről van szó: nem lesz élet benne, nem lesz igazi élete, biológiailag élő-élvező halott lesz. Nem egy kis rossz örvénye akar lehúzni, hanem a semmié, a halálé, az elrontott életé. Krisztus nem egy kis kellemetlenségtől óv meg, hanem az élet elvesztésétől. Boldog, aki időben rájön.

Krisztus elküldése talán nem végső elutasítás: talán zavar, ijedtség is kiválthatta. Talán később érdemes oda visszamenni téríteni. A történet igazolás is az apostoli kor számára: Jézus is elkezdett pogány területre lépni, oda is vitte a világgosságot. Bár az ő idejében még nem érett meg a helyzet a befogadására, elutasították, de később újra kell próbálkozni: az irányt megmutatta. A pogányok ideje később jött el, Pál munkájával, s ez a történet is biztatás a tanakodó apostoloknak: igen, menni kell a pogány vidékekre is! Már Krisztusban megvalósul Izajás jóvondolése: Isten kiterjeszti a kezét azokra is, akik haragra ingerlik (Iz 65,2-4). Krisztus megtisztítja az utat a pogányok felé: a közveszélyes embert meggyógyítja. Van egy nehezebb akadály: az ember szíve. *A gyógyult lesz az új híd.* Az egész jelenet olyan, mint a keresztre feszítés: Krisztus látszólag veszt, elmegy, de otthagyja az élő tanúkat. Jézus hátrahagyja a meggyógyított embert a gerázaiak földjén. Ő maga látszatra veszt, nem marad, és a gyógyult sem mehet vele. Bár elküldik Jézust, de valamit tesz ezért a városért: otthagyja a gyógyultat. Legyen ő élő jel, mindennapi botránykő, felhívó csoda, szembeszökő kérdőjel. Érzékeny szív kell, hogy észrevegyük azokat, akiket Urunk irgalmasságából küldött hozzánk, mert butaságunk, gonoszságunk, tompaságunk miatt talán Őt magát elküldtük. És érzékeny szív kell azt is észrevenni, hogy kikhez küld minket magunkat élő jelként az Úr.

